

**Postoje křesťanů k praktikování
homosexuality v životě současné církve**

Jaromír Andrýsek

Obsah

0	Úvod.....	2
1	Sekulární pohledy na homosexualitu	3
1.1	Hledisko sekulární antropologie	3
1.2	Psychologická a pedagogická definice homosexuality.....	4
1.3	Homosexualita jako aktuální společenské a etické téma	5
1.4	Je homosexualita z hlediska společenských norem "normální"?.....	6
1.5	Poruchy pohlavní identity a sexuální preference	7
1.6	Homosexualita z perspektivy empirické etiky.....	7
1.7	Morální zákon v nás a přírodní kauzalita.....	8
1.8	Zájmy a etické přístupy praktikujících homosexuálů	9
2	Teologické pohledy na homosexualitu a její etické výzvy	10
2.1	Biblické zákazy homosexuality	11
2.1.1	Vyprávění o Sodomě (Gn 19) a Gibei (Sd 19).....	11
2.1.2	Zákon svatosti (Levitikus 18,22 a 20,13)	13
2.1.3	Pavlovy výroky v listu Římanům (Ř 1,18-32)	14
2.1.4	Další Pavlovy texty (1K 6,9-10; 1Tm 1,8-11).....	15
2.2	Biblický koncept sexuality a manželství.....	19
3	Návrh vlastního přístupu k praktikované homosexualitě v církvi.....	20
3.1	Svědění podmíněné kulturou, utilitarismem, superegem či intuicí?	20
3.2	Heteronomní etika Božího zjevení a Boží vlády	21
3.3	Má církev u křesťanů akceptovat praktikovanou homosexualitu?	21
3.4	Má církev oddávat homosexuální páry a přisoudit jim status manželství?	22
3.5	Má církev uvádět do služby a církevních úřadů služebníky žijící v homosexuálních svazcích?	23
4	Závěr.....	23
	Bibliografie.....	24

0 Úvod

Různé postoje křesťanů k praktikování homosexuality v životě církve jsou jednou z příčin její názorové diferenciaci a tříštění. V posledních dvou dekadách se v zahraničí rozvinula živá diskuse o biblickém a biologickém¹ nálezu homosexuality. Anglikánská církev, která celosvětově sdružuje bezmála 86 miliónů věřících, riskuje dokonce na otázce homosexuality globální rozkol.² Podobnou situaci prožila také Metodistická církev na své letošní generální konferenci v Portlandu, kde se diskutovalo, zda mohou být pastoři a pastorky s homosexuální orientací ordinováni a zda má církev oddávat páry stejného pohlaví.³ Katolická církev, jež vyjádřila svůj postoj v Kompendiu sociální nauky církve, vydaném Papežskou radou pro spravedlnost a mír (2004), opřela své stanovisko o antropologii odpovídající plně pravdě o člověku. Ve světle takové pravdy nemůže přisoudit soužití osob stejného pohlaví status manželství, protože takové soužití nevede k předávání života a neodpovídá záměru, který Bůh vepsal do struktury lidské bytosti.⁴ Naproti tomu Evangelická církev Německa (EKD), vyjádřeno ústy předsedy Rady církve Nikolause Schneidera, se soužití partnerů stejného pohlaví otvírá.⁵

Konflikt se tedy hrotí na třech otázkách: (1) zda má církev u křesťanů akceptovat praktikovanou homosexualitu, (2) zda má církev lidem stejného pohlaví přiznat status manželství, (3) zda věřící s homosexuální orientací mají být církví uváděni (ordinováni) do služby a církevních úřadů. Diskuse se s jistým zpožděním přenesla také do prostředí českých a slovenských církví. O výpovědích Bible k homosexualitě a její společenské či biologické podmíněnosti se nedávno živě se diskutovalo také v našem sboru v souvislosti s biblickým seminářem o sexuální etice. To mě motivovalo k tomu, abych si toto téma zvolil pro seminární práci z aplikované etiky.

Práce se zaměří na řešení výše jmenovaných otázek z perspektivy biblické sexuální etiky a na postoje, které k nim církev zaujímají. To vše na pozadí současné diskuse ve společnosti, která je mimo jiné ovlivněna také skrytou homosexuální lobby a jejími veřejnými aktivitami, pokřivenou

---

¹ Biologickém ve smyslu podílu genetiky respektive prostředí na homosexuální orientaci jedince.

² SHERWOOD, H. 2016. Anglican church risks global schism over homosexuality. In *The Guardian* [online]. 2016, 12. Január [cit. 2016-05-25]. Dostupné na internetu: <<http://www.theguardian.com/world/2016/jan/12/anglican-church-england-global-schism-homosexuality-gay-rights>>.

³ GREEN, E. 2016. The Divided Methodist Church. In *The Atlantic* [online]. 2016, 18. Mája [cit. 2016-05-25]. Dostupné na internetu: <<http://www.archive/2016/05/divided-methodist-church-lgbt/483396/>>.

⁴ RADA, Papežská pro spravedlnost a mír. 2008. *Kompendium sociální nauky církve*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství. 2008. s. 158.

⁵ TICHOMIROVA, K. 2013. Homosexualität ist ein ausdruck der Liebe. In *Frankfurter Rundschau* [online]. 2013, 23. Augusta [cit. 2016-05-25]. Dostupné na internetu: <<http://www.fr-online.de/politik/ekd-ratspraesident-schneider--homosexualitaet-ist-ein-ausdruck-der-liebe-,1472596,24096502.html>>.

logikou a různými pseudoargumenty.⁶ Živě se diskutuje také o příčinách vzniku homosexuality, o její biologické a společenské podmíněnosti a o tom, zda může určitou terapií dojít ke změně sexuální orientace. Otázky příčiny a následku zůstávají předmětem odborné diskuse bez jednoznačného výsledku.⁷ Věnovat se jim tedy nebudeme. Řešení otázky, zda má být homosexualita vnímána jako porucha a řazena k psychopatologii, vychází ze schopnosti jedince vyrovnat se s homosexuální orientací.

Diskutující strany často zaujímají různá stanoviska, protože vycházejí z odlišných předpokladů a východisek. Tato práce zmíní napřed stanoviska většinové společnosti k akceptaci praktikované homosexuality, aby se následně zaměřila na teologické zdroje sexuální etiky a podle nich pak načrtla sexuálně-etické postoje, které by církev měla vůči lidem s homosexuální orientací zaujímat. Vzhledem k tomu, že hrubý odhad výskytu homosexuality v populaci se pohybuje mezi 3 až 5 procenty⁸, existuje dost křesťanů, kterých se problém bytostně dotýká, nezávisle na tom, zda svou sexuální orientaci skrývají, odmítají a žijí ve vnitřním konfliktu, nebo jsou s ní smířeni a otevřeně se k ní přiznávají.

1 Sekulární pohledy na homosexualitu

1.1 Hledisko sekulární antropologie

Etologie, zkoumající vývoj vzorců chování živočichů, i etnologie, zkoumající lidské kultury a společnosti, dospěly k závěru, že se homosexualita vyskytuje u vyšších savců i ptáků, stejně jako v přírodních lidských společnostech.⁹ Ústředním tématem všeho živého je předávání života. Udržely se jen ty organismy, které se o předávání života dokázaly dobře postarat. Člověk se však neřídí jen svými vrozenými automatismy, jeho pohlavní život je velmi rozvinutý. Dvě varianty člověka, muž a žena, se od sebe liší nejen primárními, ale i sekundárními pohlavními znaky. Pohlavní dimorfismus pak podporuje rozmnožovací soutěž a tento selektivní prvek přispívá k udržení kvality populace. V každé generaci se tak obměňuje genetická výbava člověka kombinací dvou vyzkoušených genomů.¹⁰

V bohatému sexuálnímu chování patří také dvoření, rituální otálení, pohledy, oslovení, doteky, zakrývání či odkrývání druhotných pohlavních znaků, laskání, polibky, rozvíjení vztahu až k pohlavnímu styku. V moderní společnosti, kde rodinu nedrží pohromadě majetek, ale citové vztahy, dochází často k rozpadu manželství a k praktikování volné lásky. Narůstá

---

⁶ LAGARD SMITH, F. *Hnutí homosexuálů. Boj za lidská práva nebo propaganda?* Praha : Vydavatel neuveden, 2004. s. 10-11.

⁷ Homosexualita. In HARTL, P. a HARTLOVÁ H. *Velký psychologický slovník.* Praha : Portál. 2010. s. 186.

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ SOKOL, J. *Filosofická antropologie. Člověk jako osoba.* Praha : Portál. 2002. s. 36.

počet rozvodů a následných svazků, dochází tak k tzv. sukcesivní polygamii, zatímco ideálem zůstává monogamie. Ta také podporuje spolupráci ve větších skupinách, protože se vůdčí samec nemusí stále starat o své vedoucí postavení a soustavně se bránit konkurentům. Vztahy mezi muži tudíž nejsou tak napjaté a mohou být kooperativní.¹¹

Zdá se, že sexualita byla od počátku uvolněna od přímé souvislosti s plozením potomků a znamenala jednu z příjemností života. V tradiční společnosti byla však svázána s řadou rituálních, náboženských a právních omezení a zákazů. Ty stabilizovaly rodinu, bránily osamostatnění sexuality a zajišťovaly, aby se podstatná část lidské energie uplatnila v dalších oblastech života. "Sublimaci" energie připisuje Sigmund FREUD důležitou roli při rozvoji společnosti, tato představa se však nepotvrdila. Pro sexualitu budeme muset tedy hledat hlubší výklad.¹²

Současný městský styl života v průmyslové společnosti, důraz na vzdělávání a lidská práva, život *singles* bez rodiny a trvalých závazků, růst životní úrovně a nabídka individuálního vyžití, to vše změnilo tradiční hospodářský základ rodiny, která si nyní hledá nové role vzájemné podpory, partnerství a domova. Tato proměna pak dovoluje pochopit, proč se lidé s homosexuální orientací, kteří byli v lidské společnosti vždy přítomní, ale spíše trpěni a odmítáni, proč se nyní hlasitě dovolávají svých práv.¹³

Výsledky vědeckého výzkumu, prováděného v posledních 27 letech v USA a zveřejněného odborným časopisem *Archives of Sexual Behavior*, ukazují, že se počet lidí vykazujících sex s jedincem stejného pohlaví téměř zdvojnásobil. Většina z nich však přiznala bisexuální chování. Lidé tedy experimentují a hledají, co by jim vyhovovalo více. To nejspíš souvisí také s větší otevřeností společnosti vůči homosexuálním vztahům. Dříve by takové chování bylo společensky zcela nepřijatelné.¹⁴

1.2 Psychologická a pedagogická definice homosexuality

Homosexualita je definována jako "pohlavní náklonnost k osobám stejného pohlaví."¹⁵ Muž je označován jako *gay* a žena jako *lesba*. Za poruchu je homosexualita považována pouze v případě, kdy se jedinec není schopen se svou sexuální orientací vyrovnat, případně ji chce změnit.¹⁶ Pojem je odvozen od řeckého *ὁμός* (stejný) a latinského *sexus* (pohlaví).

---

¹¹ Tamtéž, s. 37.

¹² Tamtéž, s. 38-39.

¹³ Tamtéž, s. 47.

¹⁴ Proč přibývá lidí, kteří mají sex s jedinci stejného pohlaví. In *Novinky.cz* [online]. 2016, 7. července. [cit. 2016-06-07]. Dostupné na internetu: <<http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/405683-proc-pribyva-lidi-kteri-maji-sex-s-jedinci-stejneho-pohlavi.html>>.

¹⁵ Homosexualita. In HARTL, P. a HARTLOVÁ H. *Velký psychologický slovník*. Praha : Portál. 2010. s. 186.

¹⁶ Tamtéž.

Materiál vytvořený v rámci programu Globálního rozvojového vzdělávání v přípravě budoucích učitelů definuje homosexualitu jako "geneticky podmíněný celoživotní a neměnný stav, při kterém jedinec za účelem sexuálního a citového kontaktu dává přednost osobám stejného pohlaví. Takto vytvořený vztah se svou kvalitou plně rovná vztahu heterosexuálnímu."¹⁷

Potřeba globálního rozvojového vzdělávání je v tomto vzdělávacím programu zdůvodněna obtížností rozhodnutí v propojeném a rychle se měnícím světě a jejich dopadem na lidstvo a přírodu. Imperativ osvojování si nového "globálního" pohledu na svět je zdůvodněn jednak nutností využívat nové možnosti spolupráce a přehodnocovat své postoje, dále pak většinovým názorem (85%), že je nutné sdílet globální odpovědnost, a nakonec konstatováním, že informací je málo a nejsou aktivně vyhledávány, přestože studenty zajímají. Vzdělávací program tak otevírá mysl člověka širšímu světu a připravuje ho na zásadní změny v budoucnosti.¹⁸ Při sledování této argumentace se nemohu ubránit vzpomínce na komunistické zdůvodňování budování lepších zítřků. Každý cítil potřebu lepšího světa, ale nikdo pořádně nevěděl jak a proč vlastně.

Podle mého názoru pedagogická definice nereflktuje antropologický vývoj člověka. Homosexuální orientaci představuje jako geneticky podmíněnou, celoživotní a neměnnou danost, přestože o tom v odborné diskusi právem existují pochybnosti. Kvalitu homosexuálních vztahů staví naroveň vztahů heterosexuálních i přes objektivní nemožnost, aby homosexuální soužití vedlo k předávání života. Tím ignoruje heterosexuální identitu lidského druhu, s níž sexualita úzce souvisí. V neposlední řadě definice ignoruje vnímání samotných gayů a lesb, kteří svůj "stav" nespojují vždy s účelem sexuálního a citového spojení. S ohledem na posledně jmenovanou skutečnost se kloním spíše k psychologické definici homosexuality krácené o slovo "pohlavní". Homosexuál se tedy vymezuje svou "náklonností k osobám stejného pohlaví".

1.3 Homosexualita jako aktuální společenské a etické téma

Demokracie západního světa stojí na křesťanských hodnotách. Jednou z nich je také ochrana slabých a menšin. V československé ústavě (1920) se vztahovala jen na menšiny národnostní, náboženské a rasové. V současné ústavě (1993) je deklarována úcta k právům a svobodám člověka (čl. 1) a ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6) obecně.¹⁹ Antidiskriminační zákon č. 198/2008 Sb., který vymezuje rovné zacházení a zákaz diskriminace, zohledňuje při posuzování diskriminace také sexuální orientaci (§ 2 odst. 3).²⁰ Ochrana minority s

---

¹⁷ Homosexualita. In *Informace pro učitele* [online]. Dostupné na internetu: <<http://www.pf.jcu.cz/stru/katedryupgps/ikvz/podkapitoly/b06gayove/03.pdf>>.

¹⁸ MILÉŘOVÁ, J. 2015. Globální rozvojové vzdělávání. In KUČEROVÁ, S. R. a KUBELKOVÁ, J. ed. *Globální rozvojové vzdělávání v přípravě budoucích učitelů*. Praha : Člověk v tísni. 2015. s. 4.

¹⁹ Ústava České republiky - Předpis č. 1/1993 Sb. [online]. 1992, 16. prosinec [cit. 2016-05-26]. Dostupné na internetu: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>>.

²⁰ Antidiskriminační zákon - Předpis č. 198/2008 Sb. [online]. 2008, 23. duben [cit. 2016-05-26]. Dostupné na internetu: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>>..

homosexuální orientací se stala živým společenským a etickým tématem teprve v posledních dvou dekáдах a to se pochopitelně odrazilo také v životě církve. Ta postupně přehodnocuje svůj přístup k lidem, jejichž homosexuální orientace byla v církvi i ve společnosti tabuizována.

V roce 2006 byl v ČR přijat zákon o registrovaném partnerství.²¹ Proces jeho schvalování vyvolal ve společnosti živou diskusi. Nakonec zákon garantuje registrovaným párům v porovnání s manžely jen omezená práva. Uzavřením partnerství např. nedochází ke vzniku společného jmění partnerů a při úmrtí partnera nevzniká nárok na vdovský resp. vdovecký důchod. Zákon znevýhodňuje i v otázce adopce a také v pěstounské péči nemohou praktikující homosexuálové vystupovat jako pár, jen individuálně. Nadále platí, že společnými pěstouny mohou být jen manželé.

1.4 Je homosexualita z hlediska společenských norem "normální"?

Existují různé normy, které se v čase mění. Homosexualita je považována za nemoc pouze tehdy, když si homosexuál přeje, aby homosexuálem nebyl. Homosexuál se brání představě, že homosexualita spočívá pouze v sexuální orientaci. Cítí se být gayem nebo lesbou, i když sexuální styk nemá a nepřitahuje ho vůbec nikdo.

Normálnost homosexuality se odvíjí od normy, kterou je posuzována. Z hlediska

(1) **morální** resp. **ideální** normy (v naší kultuře křesťanské) **není** normální;

(2) **současné právní** normy **je** normální (do 60. let 20. století však byla trestná);

(3) **statistické** normy, jež odkazuje na častost jevu, **není** normální;

(4) normy **stanovené znalci je** normální (vyňata ze seznamu nemocí v roce 1992);

(5) normy **sociokulturní**, která rámuje ostatní normy a kterou všechny ostatní normy ovlivňují, **ano i ne**. V naší kultuře není trestána, léčena a lidé se k ní mohou otevřeně přihlásit. Řada lidí ji však považuje za neštěstí, za nepřírozenou. Jedni ji za přirozenou považují, druzí nikoliv.

(6) normy **osobní** (kazuistické, funkční, adaptační) **ano i ne**. Je to jediná norma, o kterou v kontaktu s druhou osobou jde a které se podřizuje i norma sociálního či zdravotnického pracovníka.²²

Kupříkladu sekulární krizová intervence považuje homosexualitu za širší variantu normy podobně jako leváctví. Za nemoc ji považuje pouze tehdy, pokud si homosexuál přeje, aby jím nebyl. Homosexuální menšina v současné době usiluje o změnu vlastního vymezení a změnu v

---

²¹ Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů - Předpis č. 115/2006 Sb. [online]. 2006, 1. července [cit. 2016-05-26]. Dostupné na internetu: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>>.

²² VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. Praha : Portál. 2007. s. 256.

postojích většinové společnosti. Součástí tohoto procesu je například užívání označení gay a lesba místo homosexuál, protože se cítí být gayi a lesbami, i když sexuální styk nemají a nikdo je sexuálně nepřitahuje.²³

1.5 Poruchy pohlavní identity a sexuální preference

Náklonnost k druhému pohlaví může být z různých důvodů blokována a sexuální touha se zaměří na partnera stejného pohlaví. Hans ROTTER spojuje výskyt takového jevu s krizemi mezilidských vztahů a různými formami izolace (vězení, vojenská a námořní služba) nebo s fází pubertálního vývoje, kdy může vztah k vrstevníkovi vykazat erotickou kvalitu. Tato fáze však bývá většinou překonána, pokud ovšem v této době nedojde ke kontaktu s dospělými homosexuály. Sexuální zkušenost s nimi by mohla při nich tuto fázi vývoje upevnit. Zda na trvalo je sporné, zvláště když jedinec vykazuje absenci takového vloh.²⁴

Max KAŠPARŮ předpokládá, že poruchy pohlavní identity vznikají pravděpodobně narušením vývoje, kde není normálně prožíváno ženství nebo mužství. Podle něj se vyskytují v případech, kdy u člověka dochází k nesouladu mezi skutečným anatomickým pohlavím a pohlavní identitou (vnitřně pociťovanou).²⁵

1.6 Homosexualita z perspektivy empirické etiky

V etické literatuře je podle ROTTERA sklon k méně negativnímu hodnocení homosexuality než dříve: "V tradici přirozeného práva se homosexualita prostě odsuzovala jako způsob chování, zaměřený proti přirozenému řádu ... Dnes se diskutuje o tom, má-li se považovat za zlo nebo za menší dobro ve srovnání s heterosexuální vlohou ... člověka nelze přirozeně činit mravně odpovědným za to, co se jeho svobodě vymyká".²⁶ Homosexuál by však měl být schopen kontrolovat své chování, v opačném případě se jedná o chorobný stav. Ve společnosti každopádně existuje větší vstřícnost a porozumění pro dispozici homosexuála než tomu bylo v minulosti.

Z hlediska pocitu životního naplnění není homosexualita hodnocena stejně jako heterosexualita. Registrované partnerství nedosahuje právní kvality manželství ani prožitku naplnění vztahu formou potomstva.²⁷

Současná česká společnost se orientuje spíše empirickou než transcendentální etikou a je skeptická vůči duchovnímu smyslu sebeurčování. Řídí se spíše rozumem a empirismem. Ten

---

²³ Tamtéž, s. 257.

²⁴ ROTTER, H. *Sexualita a křesťanská morálka*. Praha : Vyšehrad. 2003. s. 95.

²⁵ KAŠPARŮ, M. *Základy pastorální psychologie pro zpovědníky*. Brno : Cesta. 2002. s. 114.

²⁶ ROTTER, H. *Sexualita a křesťanská morálka*. Praha : Vyšehrad. 2003. s. 96.

²⁷ Tamtéž, s. 98.

"redukuje lidskou praxi na motivaci sklonů, které vycházejí z libosti a nelibosti, tedy na skutečnost smyslově empirickou ... Etický zájem tohoto směru se zaměřil na tzv. morální city ... smyslově instinktivní impulsy".²⁸ Z tohoto přístupu se vyvinul etický utilitarismus, který je dnes velmi rozšířený. Posuzují jednání podle jeho důsledků, užitečnosti, naplňování lidských potřeb a zájmů a také podle toho, zda jednání sleduje štěstí všech lidí.²⁹ Tato kritéria posouzení lidského jednání dnes doplňuje hledisko dodržování lidských práv, která nemohou být porušována, ani kdyby si to žádalo blaho společnosti. Empirická etika tedy sehrává v životě společnosti velkou roli zvláště při tolik rozšířeném psychologizování praxe.

1.7 Morální zákon v nás a přírodní kauzalita

Arno ANZENBACHER ukazuje, že se problém praxe často "zredukuje na mechanismy pudových struktur, komplexů, neuróz, agresivit, frustrací ... na přírodně kauzální chování." Zároveň dodává, že důstojnost člověka se nezakládá na jeho přírodně kauzálním chování, "ale na tom, že může sám sebe určovat na základě svobody a že morální zákon v něm ho emancipuje vůči přírodní kauzalitě."³⁰ Chápeme-li homofilii jako přírodní kauzalitu, pak největší neznámou zůstává obsah morálního zákona.

Podle FREUDA je morálnost a etika produktem kultury, jež plyne z ekonomie libida a pomáhá libido realizovat.³¹ Vzniká tak "napětí mezi programem principu slasti a požadavky kultury."³² Kultura od člověka žádá, aby tlumil své pudy a vzdával se jich. To otevírá možnost pudy sublimovat a pozvednout tak kulturu. FREUD tedy prezentuje morálku jako strategii, kterou se kultura snaží prosadit proti destruktivnosti agrese tím, že instaluje v individu *nadjá*. Tím je agresivita zvniterněna a odeslána zpět, odkud přišla, obrácena proti vlastnímu *já*. Z části *já* vznikne *nadjá* a to se uplatňuje jako svědomí agresí vůči *já*. Napětí mezi přísným *nadjá* a jemu podrobeným *já* se nazývá pocit viny. "Kultura tedy zvládá nebezpečné agresivní choutky individua tím, že je oslabuje a dává je hlídat zvláštní instancí v jeho nitru."³³ Kulturně podmíněné svědomí se v takto pojímané etice se zdá být jediným regulátorem a vnitřním kritériem posuzování homosexuálního chování.

V etice rozeznáváme čtyři základní přístupy: (1) deskriptivní etika popisuje mravní rozhodnutí a hodnoty společnosti, ale nesnaží se zjišťovat, co je a není správné, naopak (2) normativní etika zkoumá normy, podle nichž lidé odlišují správné od nesprávného, (3)

---

²⁸ ANZENBACHER, A. *Úvod do filozofie*. Praha : SPN. 1990. s. 241.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Tamtéž, s. 242.

³¹ ANZENBACHER, A. *Úvod do etiky*. Praha : Zvon. 1994. s. 194.

³² Tamtéž, s. 195.

³³ Tamtéž, s. 196.

metaetika zkoumá a zdůvodňuje jazyk, který o morálce hovoří a nakonec je zde (4) aplikovaná etika, jež zkoumá mravní rozhodnutí a hodnoty v oblasti, která je pro společnost výzvou.³⁴ Takovouto výzvou se v posledních dekáдах stala praktikovaná homosexualita. Tato práce je psána z perspektivy aplikované etiky a sleduje nejenom z jaké etické teorie vychází homofilie praktikovaná ve společnosti (viz 1.8), ale také jaký postoj zaujímá k homosexuálnímu chování teologie a církev (bod 2).

1.8 Zájmy a etické přístupy praktikujících homosexuálů

Je-li etika produktem kultury a psychologizací praxe, pokud se morálka měří důsledky a užitečností lidského jednání nebo naplňováním lidských potřeb a zájmů, pak na sebe zájmy homosexuální menšiny nemohly dát dlouho čekat. Dala je hlasitě najevo během "sexuální revoluce" na přelomu 60. a 70. let minulého století. V atmosféře boření tradičních konvencí vznikl Program za práva homosexuálů (1972), který vytvořila Národní koalice organizovaných homosexuálů. K jejich cílům patřila:³⁵ (1) legalizace soukromého sexuálního styku s osobami, jež se stykem souhlasí, (2) legalizaci ženské a mužské prostituce, (3) zrušení hranice věku potřebné k souhlasu se sexuálním stykem, (4) legalizaci homofilního manželského svazku a z toho plynoucích výhod pro všechny, kdo spolu žijí, bez ohledu na pohlaví a počet, (5) legalizaci adopce a pěstounství pro homofily a (6) propagace homosexuality jako vitální alternativy k heterosexuality.

Jedním z rysů, kterým se homosexuální hnutí v oblasti etiky vykazuje, je deklarování nezávislosti na mravním řádu. Homofilové se často dožadují neomezeného sexuálního projevu jakéhokoliv druhu. Tím vlastně dávají najevo, že mravní řád nad nimi nemá autoritu.³⁶ Pojetí sebe sama i právní pochopení homosexuality potvrzují, že sexuální orientace v sobě zahrnuje i homosexuální jednání. Zákonnou ochranu homosexuálové nehledají pro svou sexuální orientaci, ale pro své homosexuální jednání.³⁷ Ať už ji dosáhnou nebo ne, mají v rovině jednání možnost osobní volby a tím i zodpovědnosti. V rovině sexuální orientace jsou většinou přesvědčeni, že volbu nemají.³⁸ V sekularizované liberální společnosti je však svoboda jednotlivce vrcholem stupnice hodnot a vládne v ní přesvědčení, že státu není nic do toho, co

---

³⁴ THOMPSON, M. *Přehled etiky*. Praha : Portál. 2004.

³⁵ LAGARD SMITH, F. *Hnutí homosexuálů. Boj za lidská práva nebo propaganda?* Praha : Neuveden. 2004. s. 10.

³⁶ Tamtéž, s. 14.

³⁷ Tamtéž, s. 45.

³⁸ Tamtéž, s. 46.

se děje za dveřmi ložnice. Nová sexuální etika klade homosexualitu na roveň heterosexualitě a snaží se ji zároveň dostat do školních osnov jako alternativní životní styl.³⁹

Výše uvedené postoje se přenášejí i do církve, od které část homofilních křesťanů očekává (1) akceptaci praktikované homosexuality, (2) přiznání statutu manželství pro páry stejného pohlaví a (3) uvádění do služby a církevních úřadů. Podívejme se nyní na stanoviska biblické teologie a křesťanské etiky k těmto třem otázkám, na nichž se současná církev štěpí.

2 Teologické pohledy na homosexualitu a její etické výzvy

Zatímco se moderní sociální vědy snaží dívat na svět všeobecně a na sexualitu nezaujatě, etika, jako věda filozofická a teologická, ví, že nezúčastněné oči neexistují. Naše vnímání sexuality je podmíněno naší biografií. To, co o sexualitě víme, je poznáním zevnitř, protože jsme sexuálními bytostmi, a je to také poznání existenciální, protože se sami zúčastňujeme toho, co známe. Proto se celkem přirozeně snažíme světonázor a etiku formovat tak, aby to našemu názoru a postoji vyhovovalo.⁴⁰

Etika Bible a křesťanský světonázor jsou pro člověka výzvou. Mění jeho myšlení i chování. Tuto zkušenost jsem sám učinil a můj život se změnil. Etika, kterou se snažím řídit, není mým produktem, ale vychází z Božího zjevení. Z něj můžeme odezírat morálku sexuálního chování a hledat morální hodnoty, které zůstávají platné i dnes.⁴¹

"Svět je vybudován dle moudrosti", připomíná Ján HENŽEL perspektivu biblického mudrosloví a rozpoznává v ní "architekturu vesmíru", podle které byl svět vystavěn. Máme-li my sami žít moudře, potřebujeme této "architektuře" porozumět, říká Christopher ASH.⁴² Součástí Božího řádu a jeho etiky, je vyjadřování sexuality v rámci manželství. Ustanovením instituce manželství vtiskl Bůh lidským vztahům i sexualitě svůj záměr. Tak jako filozofičtí realisté objevují existující strukturu vesmíru a nesnaží se mu vtisknout tu svou, tak se teologové snaží z metafyzického řádu světa odvodit jeho již existující etiku.⁴³ Proto se teologie snaží přistupovat k textu Bible vždy nově a dívat se na něj z perspektivy výzvy, které právě čelí.

---

³⁹ KUBY, G. *Globální sexuální revoluce. Ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno : Kartuziánské nakladatelství. 2014. s. 200.

⁴⁰ HENŽEL, J. *Ti dvaja budú jedno telo. Sex a manželstvo z biblickej perspektívy*. [online]. Banská Bystrica : PF UMB. s. 1. [cit. 2016-05-27]. Dostupné na internetu: <http://mcz.cb.sk/rlib/uploads/Ti_dvaja_budu_jedno_telo.pdf>.

⁴¹ Tamtéž, s. 2.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž, s. 3.

2.1 Biblické zákazy homosexuality

Jako první z křesťanských teologů přehodnotil tradiční chápání biblických zákazů Derrick Sherwin BAILEY ve své knize *Homosexuality and the Western Christian Tradition*, která vyšla v roce 1955. Mnozí jeho novou interpretaci nepřijali, zvláště pak jeho výklad hříchu sodomie. Jiní používali jeho argumentaci a důkazy jako základ vlastní volnomyšlenkářské stavby.⁴⁴

V Bibli existují čtyři důležité pasáže, které jsou často používány jako příklad negativního postoje Bible k homosexualitě. Podíváme se na ně blíže.

2.1.1 Vyprávění o Sodomě (Gn 19) a Gibeji (Sd 19)

Biblický text popisující poměry v Sodomě říká, že "sodomští muži byli před Hospodinem velice zlí a hříšní" (Gn 13,13) a že křik ze Sodomy a Gomory byl "tak silný" a jejich hřích "tak těžký", že Hospodin musel sestoupit dolů (Gn 18,20.21), aby jako "soudce vší země podle práva" (Gn 18,25) následně ta města "podvrátil" a "zničil všechny obyvatele" (Gn 19,25). Jakého hříchu se však dopustili? Tradiční církevní pohled mluví o hříchu homosexuálních praktik, které podle tohoto místa také dostaly název sodomie⁴⁵, coby společensky neakceptovatelné sexuální chování (např. orální nebo anální sex, stejnopohlavní sexuální styk či styk se zvířaty). Neakceptovatelné je na něm například to, že styk nemůže vést k početí. Podívejme se na tento úsek z Genesis 19 blíže.

Sodomští muži naléhali na Lota, aby jim vydal posly a oni je mohli "poznat", hebrejsky **יָדָעוּ**. Některé překlady tento hebrejský výraz vykládají přímo jako homosexuální pohlavní styk: "we can have sex with them"⁴⁶, "aby sme s nimi obcovali"⁴⁷ nebo "abychom si jich užili"⁴⁸. Významové pole termínu **יָדָעוּ** v qalu⁴⁹ popsal Blahoslav PÍPAL⁵⁰ následovně: *dovědět se, dozvědět se, dovídat se, poznat, předzvědět, seznat, tušit, uznat, vědět, znát, zvědět*. Terence E. FRETHEIM⁵¹ uvádí, že **יָדָעוּ** se ve Starém zákoně vyskytuje 948x ve všech kmenech v první řadě však v qalu (822x). Významy **יָדָעוּ** je těžké vztahovat navzájem. Škála významů se podle něj pohybuje od smyslového vnímání k intelektuálnímu procesu, k praktickým schopnostem, k

⁴⁴ STOTT, J. *Christsein in den Brennpunkten unserer Zeit, Bd. 4 ... im sexuellen Bereich*, s. 102.

⁴⁵ Wikipedie. *Sodomie*. [online]. [cit. 2015-02-25]. Dostupné na internetu: <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Sodomie>>.

⁴⁶ The NIV Study Bible. London : Hodder & Stoughton. 1985. s. 36.

⁴⁷ Slovenský ekumenický preklad. In *Študijná Biblia*. Banská Bystrica : Slovenská biblická spoločnosť. 2015. s. 41.

⁴⁸ Jeruzalémská Bible. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství. 2009. s. 63.

⁴⁹ Gramatický tvar slovesa **יָדָעוּ** v Gen 19:5 je qal imperfekt 1. os. pl. kohortativ.

⁵⁰ PÍPAL, B. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. Praha : Kalich . 1997. s. 67.

⁵¹ **יָדָעוּ** In VANGEMEREN, W. A. *New International Dictionary of Old testament Theology and Exegesis*. s. 409-414.

pečlivé pozornosti, k blízkému vztahu až k fyzické intimitě. Vztah k jiným slovesům v tomto sémantickém poli je problematický. Rozlišovat mezi významy slovesa v jednotlivých výskytech nám pomáhá jen kontext. FRETHEIM uvádí významy kmene qal následovně: *observe, realize, find out, recognize, perceive, care about, be(come) acquainted with, have sexual relations with, choose, (come to) understand, know, have insight*.⁵²

Z výše uvedeného plyne, že pro určení významu použitého termínu se musíme soustředit na nejbližší kontext. Argument BAILEYHO, že z téměř 1000 výskytů slovesa lze jen 10 vztáhnout na sexuální styk, navíc heterosexální, ztrácí na váze, připustíme-li možnost, že právě Gn 19,5 může tvořit výjimku. Sodomští muži se snažili proniknout do sféry Lotova soukromí a znevážit tak prastaré zákony pohostinnosti, na něž Lot odkazuje slovy (19,8): "Vešli přece do stínu mého přístřeší." Hlavním etickým problémem se tedy zdá být neúcta a znevážení příchozích, a ne homofilní jednání.

Zajímavý je i pohled proroka Izajáše. Ten spojuje situaci v Sodomě se situací svých judských současníků v Jeruzalémě, kterým Bůh vytýká, že "jeden druhého popohání", že "chlapec útočí na starého a bezectný na váženého", "jejich jazyk a jejich skutky byly proti Hospodinu a do očí vzdorovali jeho slávě", "nestoudnost jejich tváře proti nim svědčí."⁵³ Izajášův výklad chování obyvatel Sodomy ukazuje na morální rozklad a ztrátu zábran obecně. Jeremjáš spojuje Sodomu s cizoložstvím, klamáním, vlivem svévolníků a neochotou činit pokání.⁵⁴ Ezechielův výčet špatností, jež srovnává se Sodomou, obsahuje pýchu, sytost chleba, sebejistý klid, přehlížení utištěných ubožáků, povyšování se, páchání ohavností.⁵⁵ Žádné z těchto míst nezmiňuje explicitně homosexuální chování. V Novém zákoně sice Juda⁵⁶ přímo napsal, že Sodoma, Gomora a okolní města "se oddaly smilstvu a propadly zvrhlosti", ale ani zde není homosexualita uvedena přímo.

Posuzujeme-li jednání obyvatel Sodomy a Gomory v širším biblickém kontextu, je mu nejbližší vyprávění knihy Soudců (19,22) o hanebném činu Gibejců. Ti se obořili na starého Efraimce, jenž pobýval v Gibeji jako host a ujal se pocestného Levity i jeho mládence. Když je přijal do svého domu, obklíčili dům ničemníci z Gibeje s výzvou: "Vydej muže ... ať ho poznáme." Je zde použito stejné sloveso v qalu jako v Gn 19,5. Efraimec vyšel ven a odrazil Gibejce od hanebného činu a nakonec jim nabídl vlastní dceru a ženu svého hosta. Gibejci s

---

⁵² Tamtéž.

⁵³ Izajáš 3:5-9.

⁵⁴ Jeremjáš 23:14.

⁵⁵ Ezechiel 16:49-50.

⁵⁶ List Judův 1:7.

ni "obcovali a zneužívali ji celou noc". Ráno ji našel u vchodu, naložil a odjel domů. Tam ji rozřezal na dvanáct dílů a poslal do dvanácti kmenů jako odstrašující příklad.

Zatímco BAILEY argumentuje, že etickým prohřeškem zde bylo především porušení práva na ochranu hosta, a že historický nález a zjevená pravda nedávají podnět k domněnce, že město Sodoma a jeho okolí bylo zničeno kvůli svým homosexuálním praktikám,⁵⁷ tak STOTT přichází s opačným názorem. Opírá ho o argumenty z úzkého kontextu rozebíraných biblických pasáží (Gn 19,7; Sd 19,23): (1) Přívlastky "zlý, špatný, zkažený" (אָרְעָם), "hanebnost, bláznovství, blud, omezenost, potupa" (הַנְּבָלָה) se mu nezdají být přiměřené, pokud popisují porušení práva o ochraně hosta. (2) Nabídka žen jako náhrady za muže ukazuje, že násilníci měli sexuální motiv a ten nakonec ukojili na ženách. (3) Sloveso אָרַע je sice v Bibli použito v sexuální kontextu jen desetkrát, ale z toho šestkrát v Genesis a jednou přímo ve vyprávění o Sodomě v souvislosti s Lotovými dcerami, o nichž je napsáno, že "nepoznaly muže" (Gn 19,8). (4) Bereme-li Nový zákon vážně, pak nemůžeme přehlédnout ani Judův výrok (1,7) o smilstvu a zvrhlosti. STOTT nakonec shrnuje, že homosexuální chování obyvatel Sodomy určitě nebylo jediným jejich prohřeškem, ale jistě patří k důvodům zničení města. Úzký kontext je nejlepším vykladačem a sexuální motiv se dá ve vyprávění o Sodomě jen těžko přehlédnout. Jako hřích však Bůh odsoudil pokus o homosexuální znásilnění, nikoliv sex mezi partnery stejného pohlaví za vzájemného souhlasu.⁵⁸

2.1.2 Zákon svatosti (Levitikus 18,22 a 20,13)

Obě místa v Levitiku patří k tzv. Zákonu svatosti (kapitoly 17 až 26), který tvoří jádro knihy, vyzývající lid, aby se držel Božího zákona a ne egyptských či kananejských zvyků, k nimž patřily sexuální vztahy s blízkými příbuznými, sexuální úchytky a chrámová prostituce.

(1) "Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost (תּוֹעֵבָה)." (Lev 18,22)

(2) "Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba by se dopustili ohavnosti (תּוֹעֵבָה); musejí zemřít, jejich krev padni na ně." (Lev 20,13)

PÍPAL⁵⁹ překládá תּוֹעֵבָה jako *ohavnost* či *neřest* a Michael A. GRISANTI⁶⁰ jako *abominable, detestable, offensive thing*. Jedná se o osoby, věci či praktiky, které porušují něčí rituální nebo morální řády. Není tedy pochyb, že se zde jedná především o rituální čistotu a ne

⁵⁷ BAILEY, S. Homosexuality and the Western Christian Tradition. In STOTT, J. *Christsein*. s. 105.

⁵⁸ FIELD, D. H. Homosexualita. In DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. Praha : Návrat. 1996.

⁵⁹ PÍPAL, B. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. s. 187.

⁶⁰ VANGEMEREN, W. A. gen. ed. *New International Dictionary of Old Testament and Exegesis*. s. 314

jenom o běžné homosexuální praktiky. Termín *ohavnost* je obvykle spojován s modloslužbou, tedy spíše s náboženstvím než morálkou či estetikou.⁶¹

STOTT si klade otázky: Jsou tyto zákazy jen náboženskými tabu? Mají být snad čteny v souvislosti deuteronomistickým zákazem (Dt 23,18): "Žádná z izraelských dcer se nezasvěť smilstvu; ani žádný z izraelských synů se nezasvěť smilstvu."? Ke kanaánskému kultu plodnosti totiž patřila i rituální prostituce (mužská i ženská), zda homosexuální nevíme. Izraelští a judští bezbožní králové se snažili zavádět chrámovou prostituci a zbožní králové ji pak zase rušili. Homosexuální loby tvrdí, že levitské texty zakazovaly náboženské jednání, které už dnes neexistuje a texty se tudíž nedají aplikovat na homosexuální partnerství v dnešní době.

I tady je platnost zmínek o homosexualitě omezena kontextem. Historicky souvisela s modlářskou rituální prostitucí a proto se varování Levitiku 18 a 20 týkají hlavně modlářství. Pojem *ohavnost* je zde především náboženský, spojený s modlářstvím. Mohlo by se tedy zdát, že se zde etické výzvy týkají jen homosexuálního jednání při modloslužbě.⁶² Apoštol Pavel však v Listu Římanům odsuzuje homosexuální praktiky spolu s modlářstvím (1,23-27): "zaměnili slávu nepomíjitelného Boha za zobrazení podoby pomíjitelného člověka, ano i ptáků a čtvernožců a plazů. Proto je Bůh nechal na pospas nečistým vášním ... ženy zaměnily přirozený styk za nepřirozený a stejně i muži zanechali přirozeného styku s ženami a vzplanuli žádostí jeden k druhému..." Věřím, že toto svědectví Božího progresivního zjevení nepotřebuje bližší komentář, více objasňuje následující bod.

2.1.3 Pavlovy výroky v listu Římanům (Ř 1,18-32)

Apoštol Pavel se celkem přirozeně vymezuje vůči prostředí řecko-římského náboženského světa, ve kterém se pohyboval. Přitom projevuje respekt vůči náboženské zkušenosti pohanů. Věděl, že to, "co lze o Bohu poznat", je lidem přístupné, "Bůh jim to přece odhalil" (v. 19). Pohané vědí o Božím spravedlivém rozhodnutí potrestat zlé jednání (v. 32), jenže pravdu potlačují a jdou za zlým. Neprojevují Bohu úctu a zaměňují Stvořitele za stvoření. Toto jednání považuje apoštol Pavel za neetické a shrnul Boží soud nad pohany do následujícího výroku (Ř 1,26n): "Proto je Bůh vydal v moc hanebných vášní. Jejich ženy zaměnily přirozený styk za nepřirozený a stejně i muži zanechali přirozeného styku s ženami a vzplanuli žádostí jeden k druhému, muži s muži provádějí hanebnosti, a tak sami na sobě dostávají zaslouženou odplatu za svou scestnost." V těchto slovech soudu tak

---

⁶¹ STOTT, J. s. 106.

⁶² FIELD, D. H. Homosexualita. In DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. Praha : Návrat. 1996.

zaznává odsouzení homosexuálního chování, které označil jako nepřirozené (παρὰ φύσιν). Zdá se, že je zde odsouzeno veškeré homosexuální chování. Přesto jsou proti tomuto Pavlovu výroku vzneseny dva argumenty:

(1) Pavel nejspíš nevěděl o rozdílu mezi *invertovaným* jedincem se sklonem přejímat v sexuálním chování charakteristiky a role druhého pohlaví a *pervertovaným* člověkem s poruchou sexuální preference, který/á se navzdory své heterosexuální orientaci oddává homosexuálním praktikám (perverze či sexuální deviace se dnes nahrazuje termínem parafilie⁶³), a odsoudil jen ty posledně jmenované. Prý je tomu tak proto, že píše o mužích, kteří zaměnili přirozený styk se ženou, jenže vyloženě homosexuálně orientovaný muž by nikdy neměl vztah se ženou.

(2) Pavel zde zcela zřejmě popisuje bezohledné, bezostyšné, neřestné a sexuálně bezuzdné chování takovýchto lidí, které Bůh na základě svého spravedlivého soudu "vydal". Jaký to však má význam pro pevné a láskyplné homosexuální partnerství?

Zde je na místě namítnout, že homosexuálním chováním se člověk vzdálil původnímu záměru svého Stvořitele (v. 25n). Z této perspektivy je každé homosexuální jednání nepřirozené (παρὰ φύσιν), "a to ne proto, že by to odporovalo přirozené sexuální orientaci člověka nebo že by porušovalo Zákon, ale poněvadž je v rozporu s Božím stvořitelským plánem pro sexuální sebevyjádření člověka."⁶⁴ Odrhnout pohlavní styk od jeho základu "v oddaném osobním vztahu manželství znamená zničit jeho základní podstatu. Mimo manželskou oddanost je sexuální akt ztrivializován."⁶⁵

2.1.4 Další Pavlovy texty (1K 6,9-10; 1Tm 1,8-11)

1.Kor 6,9n "Což nevíte, že nespravedliví nebudou mít účast v Božím království? Nemylte se: Ani smilníci (πόρνοι), ani modláři (εἰδωλολάτραι), ani cizoložníci (μοιχοί), ani nemravní (μαλακοί), ani zvrácení (ἄρσενοκοῖται), ani zloději (κλέπται), ani lakomci (πλεονέκται), opilci (μέθυσοι), utrhači (λοιδόροι), lupiči (ἄρπαγες) nebudou mít účast v Božím království."

⁶³ HARTL, P. a HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Praha : Potrál. 2010. s. 388.

⁶⁴ FIELD, D.H. Homosexualita. In DOUGLAS, J. D. *Nový biblický slovník*. Praha : Návrat. 1996.

⁶⁵ HENŽEL, J. *Ti dvaja budú jedno telo. Sex a manželstvo z biblickej perspektívy*. [online]. Banská Bystrica : PF UMB. s. 8. [cit. 2016-05-27]. Dostupné na internetu: <http://mcz.cb.sk/rlib/uploads/Ti_dvaja_budu_jedno_telo.pdf>.

1.Tm 1,9n "zákon není určen pro spravedlivého, nýbrž pro lidi zlé a neposlušné (κεῖται), bezbožné (άνόμοις) a hříšníky (άνποτάκτοις), pro lidi bohaprázdné (άσεβέσι) a světské (άμαρτωλοῖς), pro ty, kdo vztáhnou ruku proti otci (πατρολόαις) a matce (μητρολόαις), pro vrahy (άνδροφόνους), smilníky (πόρνοις), zvrhlíky (άρσενοκοίταις), únosce (άνδραποδισταῖς), lháře (ψεύσταις), křivopřísežníky (έπίορκους), a co se ještě přičí zdravému učení."

Výše uvedené texty přinášejí dva seznamy hříchů, které nejsou slučitelné ani se Zákonem, ani s Božím královstvím či evangeliem. V obou seznamech se nachází tzv. *arsenokoitai* a v prvním textu spolu s nimi také *malakoi*. Podle SOUČKA⁶⁶ jsou *arsenokoitai* paederasti či prznitelé chlapců. BAUER⁶⁷ termínem označuje někoho, kdo se s muži a chlapci dopouští smilstva (der Knabenschänder nebo der Päderast). Druhý výraz, *malakos*, překládá SOUČEK⁶⁸ slovem měkký. BAUER⁶⁹ termín *weich* doplňuje komentářem, že se jedná o tzv. *Lustknaben*, tedy změkčilé muže a mládence, kteří se nechávají zneužívat.

Oba řecké termíny se v minulosti překládaly pojmem homosexuál. Kralický překlad používá pojmy: *samcoložníci* a *měkcí*. BAILEY správně namítá, že invertovaný jedinec, který vede počestný život, je automaticky zařazen na seznam těch, kdo nemají podíl na Božím království. Do novějších anglických vydání se tedy právem dostal překlad "male prostitutes" a "homosexual offenders" a v němčině pak "Pervvertierte" nebo "Knabenschänder". Důležité zde je, že všechny kategorie přestoupení ve výše uvedených seznamech, jsou přestoupení proti Božím příkázáním (možnou výjimku zde tvoří lakomci).

Výše zmíněné pojmy *arsenokoitai* a *malakoi* by neměly být spojovány do jednoho, protože mají vymezený význam. První znamená doslova "muže v posteli" a Řekové takto označovali člověka, který přebíral aktivní roli. Je možné, že to byla role placené pederastie⁷⁰, což je zastaralý výraz pro homosexuální zaměření muže na mladé, zpravidla pohlavně nedospělé chlapce.⁷¹ To byla v antice rozšířená forma homosexuálního chování.⁷² Druhý pojem znamenal změkčilého, což byl dokonce přenesený význam pro Řeky. Jednalo se o muže a nemuseli to být mládenci, kteří při homosexuálním styku přejímali pasivní roli.⁷³

Z výše uvedeného pak plyne, že Pavlův popis chování pederastů a změkčilých, které dnes označujeme jako pedofilii či parafilii s jejími bizarními pohnutkami, představami a praktikami,

⁶⁶ SOUČEK, J. *Řecko-český slovník k Novému zákonu. Druhé doplněné vydání.* Praha : Kalich. 1987. s. 46.

⁶⁷ BAUER, W. *Wörterbuch zum Neuen Testament. 6. völlig neu bearbeitete Auflage von Kurt und Barbara Aland.* Berlin : de Gruyter. 1988. s. 220.

⁶⁸ SOUČEK, J. *Řecko-český slovník k Novému zákonu.* s. 160.

⁶⁹ BAUER, W. *Wörterbuch zum Neuen Testament.* s. 991.

⁷⁰ STOTT, J. *Christsein.* s. 108.

⁷¹ HARTL, P. a HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník.* s. 397.

⁷² STOTT, J. *Christsein.* s. 109.

⁷³ Tamtéž, s. 108.

se nekryje s chováním dospělých lidí se získanou homosexuální orientací, kteří vstupují do homosexuálních partnerství nekomerčně a dobrovolně.

Přesto však platí, že Pavel homosexuální jednání zavrhuje a dívá se na ně jako na pohanskou neřest (Římanům), bariéru ve vstupu do Božího království (1.Korintským) a jednání proti zdravému učení (διδασκαλία) (1.Timoteovi).

John STOTT roztřídil výše zkoumané texty do čtyř kategorií a klade si několik důležitých otázek, na které se pokusím odpovědět:

(1) Je předpoklad, že se Bible k homosexualitě vyjadřuje jen okrajově, správný?

Ano, ve srovnání s jinými oblastmi lidského jednání se Bible problematikou homosexuality zabývá jen okrajově. Nicméně tento "okrajový" zájem odpovídá "okrajovému" významu homosexuality v celkovém konceptu sexuálního chování člověka, jak ho Bůh stvořil. Bible se homosexuálními sklony sice nezabývá podrobně, ale homosexuální jednání odsuzuje nepřímou i přímo velmi důrazně.⁷⁴

(2) Je pravdou, že výpovědi Bible nám nabízí jen slabý základ k vybudování pevných argumentů proti homosexuálnímu životnímu stylu?

Biblické zjevení jako celek stojí jasně proti homosexuálnímu životnímu stylu. Podstata lidské sexuality spočívá ve vzájemnosti a jednotě manželů opačného pohlaví. Pohlavním stykem se v první řadě jeden druhému oddává v rámci smluvního vztahu Bohem stvořené instituce manželství. V druhé řadě je pohlavní styk aktem plození a sjednocení. Tak vzniká vhodné prostředí pro výchovu dětí. V tomto ohledu stojí biblická etika v rozporu s homosexuálním životním stylem, který nemůže naplnit Boží záměr s manželstvím, sexualitou a rodinou.⁷⁵ Díváme-li se na položenou otázku z hlediska Božího stvoření a záměru s lidskou sexualitou, pak Bible poskytuje dostatečně silný argument proti homosexuálnímu životnímu stylu. Na záměnu přirozeného styku za nepřirozený (Ř 1,26n) se vztahuje Boží soud.

(3) Mají militantní odpůrci pravdu, když tvrdí, že zmíněné texty popisují přestoupení proti právu chránit hosty (Sodoma a Gibe), proti kultickým tabu (Levitikus), proti nestydatým orgiím (Římanům) a proti mužské prostituci a svádění nedospělých (1.Korintským a 1.Timoteovi)?

Mají, ale jen částečnou. Jak jsem ukázal výše, námitky vznesené BAILEYEM jsou v detailu přínosem, ale v kontextu celého příběhu nebo dokonce celého zjevení Bible neobstojí. Ve vyprávění o Sodomě a Gibe nejde jen o provinění vůči pohostinnosti. Dvojití použití slovesa

---

⁷⁴ FIELD, D. H. Homosexualität. In BURKHARDT, H. und GRÜNZWEIG, F. *Das Grosse Bibellexikon*. Band 2. Wuppertal : R.Brockhaus. 1996. s. 964.

⁷⁵ HENŽEL, J. *Tí dvaja budú jedno telo*. s. 12.

poznat (VT!) i zástupné nabídnutí Lotových dcer resp. Levitovy konkubíny jsou dostatečným důkazem sexuálního motivu v obou zprávách. Výpovědní hodnota zákazu v Mojžíšově zákoně také není jen rituálně-náboženská, nýbrž i sexuálně-etická a neměla by být přehlížena. V Listu Římanům odsuzuje Pavel homosexuální jednání jak u mužů, tak i u žen a zdůvodňuje ho teologicky s poukazem na Boží stvořitelské jednání. Proto je každý homosexuální akt nepřirozený a odporuje sexuální orientaci dané stvořením. Seznam v 1.Korintským sice ukazuje, že homosexuálové nezdědí Boží království, ale druhým dechem připojují osvobozující dovětek: "a takoví někteří z vás byli", který dává naději a naznačuje možnost změny. V 1.Timoteovi se homosexuálové objevují mezi "nespravedlivými a neposlušnými". Zmínka o neposlušných je zde důležitá, protože celý seznam je vlastně aktualizovaným desaterem. Pavel se zde dotýká 6. resp. 7. přikázání o smilstvu s odkazem na *pornoí* a *arsenokoitai*, jimiž pokryl celý mimomanželský pohlavní styk, ať už hetero- nebo homosexuální. Platí-li Boží přikázání i dnes, pak je tato aplikace Desatera ještě posílena. FIELD zde dodává, že se dříve o *arsenikoitos* v 1Kor 6,9 a v 1Tim 1,10 předpokládalo, že se jedná jen o mužského prostituta. Pro tento názor neexistuje lingvistický důkaz. Slovo samo se v dobové literatuře vyskytuje jen zřídka. Není pochyb, že zde Pavel chtěl odsoudit homosexuální chování, ale ne homosexuálně orientované lidi, a použil k tomu obecné a teologicky v celku obsáhlé pojmy.⁷⁶ Ani v tomto případě nemají militantní odpůrci pravdu, když tvrdí, že se výše uvedené biblické texty vztahují jen na specifické chování ochrany hosta, kultická tabu, nestydaté orgie či svádění nedospělých chlapců.

(4) Je pravdou tvrzení, že se žádný z těchto biblických úseků nevztahuje na pravé, láskyplné partnerství mezi lidmi s homosexuální orientací a že takováto partnerství nemají být odsuzována?

Tyto otázky rezonují s názorem, k němuž dospěly autorky knihy *Is the Homosexual My Neighbour*, Letha SCANZONIOVÁ a Virginia MOLLENKOTTOVÁ, z níž je i následující citát⁷⁷:

"Bible jednoznačně odsuzuje určité formy homosexuálního chování, mimo jiné skupinové znásilňování, modloslužbu, žádostivou promiskuitu. Přesto se zdá, že mlčí, když jde o určité jiné aspekty homosexuality. To se týká jak homosexuálních sklonů, tak i závazného láskyplného vztahu, který je na stejné úrovni s heterosexuálním manželstvím."

Tento postoj budí dojem vyváženosti, jenže s biblickým svědectvím nelze takto nakládat. Fakt, že se žádný z biblických autorů nezmínil o svém homosexuálním cítění či vztahu s osobou

---

⁷⁶ FIELD, D. H. Homosexualität. In BURKHARDT, H. und GRÜNZWEIG, F. *Das Grosse Bibellexikon*. band 2. Wuppertal : R.Brockhaus. 1996. s. 964.

⁷⁷ Tamtéž, s. 109.

stejného pohlaví, nelze interpretovat jako mlčenlivý souhlas s praktikovanou homofilií a uznání jejího postavení na úrovni heterosexuálního manželství. Takovéto tvrzení se z výše uvedených biblických míst opravdu vyvodit nedá.

Na všech místech Bible je praktikovaná homosexualita hodnocena negativně, a to až ke ztrátě podílu na Božím království. Jelikož se Ježíš vždy pohyboval v rámci etiky Staré smlouvy, nemůžeme z jeho mlčení k tomuto etickému problému vyvodit, že homosexuální jednání akceptoval. Biblické hodnocení homosexuality nelze ani oddělovat od množství biblických výpovědí o smyslu a cíli lidské pohlavnosti a sexuality, která stojí pod Božím požehnáním. Cílem odsouzení praktikované homosexuality však není zatracení člověka, nýbrž obnova jeho života v moci Ducha svatého (1Kor 6,11): "... a to jste někteří byli. Dali jste se však obmýt..."⁷⁸

STOTT⁷⁹ tvrdí, že důvody odmítnutí homosexuálních praktik, nespočívají na několika izolovaných a zatemněných místech, jejichž tradiční výklad může být kdykoliv změněn. Biblický zákaz homosexuálního jednání dostává smysl ve světle pozitivního učení o manželství v Genesis 1 a 2. Zde je popsán smysl heterosexuálního manželství a sexuality jako takové. Bez této biblické perspektivy budeme v otázkách homosexuality bloudit. Bible a její etika zná jen jeden vhodný rámec pro sexualitu a tím je manželství.⁸⁰

2.2 Biblický koncept sexuality a manželství

Manželství, jako Bohem stanovená lidská instituce, je popsáno v Genesis 1 a 2. Gay Christian Movement vytváří paralelu mezi heterosexuálním manželstvím a homosexuálními partnerstvími. STOTT se ptá, zda je toto srovnání oprávněné?

V první zprávě o stvoření (Gn 1) jsou muž a žena představeni jako rovnoprávné bytosti, protože oba jsou Božím obrazem a oba mají zodpovědnost vůči stvoření. Druhá zpráva o stvoření (Gn 2) je podrobnější a představuje komplementaritu (vzájemné doplňování potřeb a nedostatků) pohlaví, která je základem každého heterosexuálního manželství. Ve druhé zprávě vystupují tři základní pravdy:

(1) Potřeba člověka prožívat společenství (2,18): "Není dobré, aby byl člověk sám." Tuto výpověď Pavel modifikoval, když řekl (1Kor 7,1): "Je dobré, aby se člověk neženil." To znamená, že ačkoliv je manželství ustanoveno Bohem k lidskému dobru, může být povolání k životu bez manžel-a/ky přesto dobré. Ale obecně stále platí, že je dobré, aby člověk nebyl sám,

---

⁷⁸ WERNER, R. Homosexualität. In BURKHARDT, H. a SWARAT, U. ed. *Evangelisches Lexikon für Theologie und Gemeinde. Band 2*. Wuppertal : R.Brockhaus. 1998. s. 931.

⁷⁹ STOTT, J. *Christsein*. s. 110.

⁸⁰ HENŽEL, J. *Tí dvaja budú jedno telo*. s. 12.

neboť jsme byli Bohem stvořeni jako společenské bytosti. Bůh je láska a stvořil nás ke svému obrazu, dal nám schopnost milovat a být milován. Žena má být muži ku pomoci a to i v sexuální rovině vztahu. Mají se stát jedním tělem, aby se jejich láska naplnila v potomcích.

(2) Bůh se postaral, aby lidské potřeby byly naplněny. Bůh vytvořil Adamovi partnerku, protože ji do té doby neměl (2,20). Chyběl mu protipól a Bůh se ujal stvořitelského aktu. Pohlaví byla od sebe odlišena, když Bůh vzal z muže ženu a přivedl ji k němu: "Konečně kost z mých kostí a maso z mého masa. Bude nazvána *muženu*, protože je vzata z muže."

(3) Třetí velkou pravdou Genesis 2 zůstává ustanovení manželství. Ve verši 23 je Adamova milostná píseň a spojka "proto" (2,24) uvádí závěr vyprávění: "Proto opustí muž svého otce a svou matku a připojí se ke své ženě a stanou se jedním tělem." Trojí odkaz na jedno tělo ve zprávě o stvoření je nepřehlédnutelný. Toto spojení je tedy chtěné a není náhodné. Heterosexuální styk v manželství je však více než jen spojení. Nejde jen o spojení dvou cizích osob, které k sobě nepatří a přiměřeným způsobem se nemohou stát jedním tělem. Naopak jde o spojení dvou lidí, kteří pocházejí původně z jednoho těla. Pak byli od sebe odděleni, ale v aktu manželství se zase spojili. Tím je vysvětleno tajemství heterosexuální intimity, opěvované v každé kultuře. V heterosexuálním pohlavním spojení nejde jen o tělesné sjednocení, nýbrž o slévání, ztavování komplementárních osobností uprostřed převládajícího odcizování.

3 Návrh vlastního přístupu k praktikované homosexualitě v církvi

3.1 Svědomí podmíněné kulturou, utilitarismem, superegem či intuicí?

Sekulární přístup k etice vychází z předpokladu, že mravní názory jsou kulturně a společensky podmíněné. To by znamenalo, že své jednání máme orientovat jen podle hodnot, které právě vyznává naše společnost. Utilitarista bude hledat to, co přináší největší blaho pro většinu, a povaha zmíněného blaha se bude řídit hodnotami dané společnosti. Když se tyto hodnoty stanou součástí našeho nevědomí, prožijeme je jako své svědomí. Ve skutečnosti však tyto etické hodnoty odráží jen to, co nás naučila společnost.⁸¹ Pokud své svědomí a pocity viny budeme interpretovat psychologicky, pomocí FREUDOVÝCH kategorií *ego*, *id* a *superega*, pak roli kontrolujícího mechanismu sehraje *superego*. Ono stanovuje pravidla pro to, co *ego*, podněcované potřebami *id*, dělá. V tomto psychologizujícím procesu je svědomí jen součástí funkce *superega*. Vedle výše jmenovaných však existuje i možnost, že máme vrozený smysl

---

⁸¹ THOMPSON, M. *Přehled etiky*. s. 152.

pro to, co je správné a nesprávné. Tento vrozený smysl nezávisí na prožitcích mládí, ani na pozdějším formování. To by ukazovalo na intuici a smysl pro dobro, který je člověku dán.⁸²

3.2 Heteronomní etika Božího zjevení a Boží vlády

Vedle přirozených zdrojů etického chování staví Bible nadpřirozené Boží zjevení, etiku Božího království. Ta je apolitická a nadčasová. Nemá původ v člověku je heteronomní. Člověk má poznat Boží zaměření a řídit se jím. Biblická etika je interimní, svou sílu čerpá z očekávání příchodu Boží vlády. Toto očekávání je privátní a kolektivní zároveň. Stejně tak aplikovaná etika je principiálně etikou pro lidské skupiny. V případě církve jsou to lidé s náboženskou zkušeností znovuzrození, prožitku Božího odpuštění a zakoušející nový život v Kristu a s Kristem.

Křesťané zároveň zápasí s hrozbami, které se ho snaží z nového života vyloučit.⁸³ Jsou totiž součástí starého světa, Božího stvoření, které od chvíle Adamova pádu stojí pod prokletím a je deformováno hříchem. V tomto smyslu jsou křesťané součástí starého věku, který podléhá zkáze a je vystaven působení zla. Jako lidé nového věku, Božího království, mohou křesťané vítězit spolu s Kristem. Tou silou, působící nový začátek, je Duch svatý. O něj se může křesťan opřít. Podle něj se může orientovat a nechat se jím vést. Július FILO ukazuje, že "s touto novou orientací, pod novým vedením se může zbavit staré přitažlivosti, nemusí, ba nesmí být životem podle těla."⁸⁴ Spolu s Kristem se do starého věku vlamuje věk nový. V Kristu zažíváme Boží doteky a jsme proměňováni k jeho podobě. Jsme obnovováni do Božího obrazu, takže vše porušené ustupuje Boží vládě. Z této perspektivy se pokusím odpovědět na stanovené otázky.

3.3 Má církev u křesťanů akceptovat praktikovanou homosexualitu?

Biblický koncept heterosexuálního manželství prochází celými dějinami spásy a je obrazem vztahu Izraele a Hospodina, církve a Krista. Ukázali jsme si, že homosexuální jednání se vymyká Božímu konceptu sexuality, manželství, rodiny i společnosti. Praktikovaná homosexualita je dokonce překážkou vstupu do Božího království. Jsem přesvědčen, že by církev neměla křesťany s homosexuální orientací povzbuzovat k sexuálnímu životu s partnerem stejného pohlaví. Po Ježíšově vzoru by však měla milovat hříšníka a nenávidět hřích. Povzbuzení a modlitby církve by měly homofilní křesťany motivovat k nalezení identity, která odpovídá tomu, jak byli stvořeni. Věříme-li, že u Boha není nic nemožného, pak i změna sexuální orientace je v Božích možnostech. Svědčí o tom příklady lidí, kteří takovouto změnou

---

⁸² Tamtéž, s. 153.

⁸³ FILO, J. *Vitaziaci Kristus. Život a smrt v helenizme a Novej zmluve*. L.Mikuláš : Tranoscus. 2006. s. 347.

⁸⁴ FILO, J. *Vitaziaci Kristus*. s. 348.

identity sexuální identity prošli.⁸⁵ Existují terapeutické programy, které pomáhají lidem trpícím homosexualitou prostřednictvím terapie či podpory života v čistotě.⁸⁶ Praktikováním homosexuality, by se církve zpronevěřila poslání svědka Božího řádu a nositele světla uprostřed tmy, padlého a porušeného světa. Z biblického svědectví je zřejmé, že praktikovaná homosexualita není přijatelnou alternativou křesťanského života. Vede ke zdravotním problémům a zkrácení délky života. Stará i Nová smlouva ji odsuzuje jako hřích.

Církev by měla zaujímat vyvážený etický přístup, homofilie a homofobie jsou extrémními pozicemi, kterých by se církve měla vyvarovat. K následování Ježíšova příkladu patří láska, upřímnost, pokora a odvaha. Odvaha je produktem víry a je nezbytná na cestě ven ze svázanosti a zla. Asertivní či militantní homosexualita by nás neměla přivést k militantním křesťanským postojům, vždyť Kristus byl plný milosti a slitování. Přijetí a pochopení by se neměly z našeho jednání vytrácet.

3.4 Má církve oddávat homosexuální páry a přisoudit jim status manželství?

Oddávání homosexuálních párů a přisouzení statusu manželství považují ve světle výše uvedených závěrů za překročení kompetencí, které křesťané od Boha obdrželi. Církve by měla zmocňovat k novému životu, sloužit lidem na cestě ke svobodě, a ne propagovat jednání, proti kterému se Bůh jasně postavil. V tomto smyslu je veřejné schvalování sňatků lidí stejného pohlaví hříchem.⁸⁷ Je jednáním, které míjí cíl. Přesto by se postoj církve měl vyznačovat spíše soucitem než odsuzováním. Zvláště v případě lidí, kteří si se svou homosexualitou nevědí rady. Jsme příjemci Božího milosrdenství a milosrdní bychom měli být i k lidem, kteří vedou zápas se svými sklony a hledají svou sexuální identitu.

Manželství je veřejný sociální svazek jednoho muže a jedné ženy z rozdílných rodin. V něm docházejí lidské vztahy svého naplnění a záměru. Manželství umožňuje rozmnožování a je základním stavebním kamenem lidské společnosti. Potrvá až do chvíle, kdy se zjeví Boží království ve své plnosti. Člověk nemá kompetenci to nějak měnit.⁸⁸

---

⁸⁵ LAGART SMITH, F. *Hnutí homosexuálů*. s. 64-65.

⁸⁶ Sdružení Exodus.

⁸⁷ KIŠŠ, I. *Sociálna etika*. Bratislava : Univerzita Komenského. 2006. 160-161.

⁸⁸ HENŽEL, J. *Tí dvaja budú jedno telo*. s. 2-3.

3.5 Má církev uvádět do služby a církevních úřadů služebníky žijící v homosexuálních svazcích?

K posuzování, zda by měl být křesťan zapojen do služby či nikoliv, musíme vždy přistupovat individuálně. V každém případě musíme rozlišovat mezi homosexuálním sklonem a homosexuální praxí. V křesťanském sboru by mělo vládnout klima přijetí, otevřenosti a pastýřského pochopení. Sbor by měl pomáhat člověku překonávat osamocení a izolaci. Existují příklady homosexuálně cítících křesťanů, kteří jsou dlouhodobě zapojeni do služby církve a jejich práce nese dobré ovoce. Většinou však o jejich sexuální orientaci ví jen malý okruh lidí, pastoračních pracovníků.⁸⁹ Integrace v církvi je pro ně velmi důležitá, existují také církevní skupiny homosexuálů, ve kterých spolu čtou Písmo, modlí se a žijí plným církevním životem.⁹⁰ Uvádění praktikujících homosexuálů do vůdčích pozic v církvi a církevních úřadů má svá úskalí. Jsou totiž zranitelnější a lehce napadnutelní. Praktikující homosexuál se totiž často stává zdrojem pohoršení nejen v církvi, ale i ve většinové společnosti.

4 Závěr

Ačkoliv je aplikovaná etika v principu etikou pro skupiny, člověk se vždy ptá a rozhoduje sám za sebe. Moje osobní zkušenost s homofilními křesťany, kteří slouží v církvi, je pozitivní. Jsem dokonce přesvědčen, že jim jejich "handicap" otvírá cestu tam, kde mně zůstává zavřená. Vážím si jejich přátelství a snažím se jim rozumět a dát najevo své přijetí. Přesto si nemyslím, že homosexualita je přirozenou alternativou k heterosexuality. Bible nepovažuje homosexuální jednání za přirozené, protože mívá přirozenou sexualitu (παρὰ φύσιν). Ve vztahu k homosexualitě argumentuje teologie stvořením, přirozeným řádem i Božím zjevením. Z této perspektivy také eticky hodnotí praktikovanou homosexualitu jako minutí stvořitelského řádu a Božího zjevení, jako odmítnutí Boží autority. Z hlediska křesťanské etiky je obnovení porušeného řádu a jeho uzdravení možné. S tím souvisí také závaznost étosu stvoření pro všechny lidi.⁹¹

---

⁸⁹ WERNER, R. *Homosexualität*. s. 931.

⁹⁰ KIŠŠ, I. *Sociálna etika*. s. 162-163.

⁹¹ AFFLERBACH, H. *Handbuch christliche Ethik*. Wuppertal : R.Brockhaus. 2003. s. 108.

Bibliografie

- AFFLERBACH, H. 2003.** *Handbuch christliche Ethik*. Wuppertal : R.Brockhaus, 2003. 3-417-29091-0.
- ANZENBACHER, A. 1994.** *Úvod do etiky*. Praha : Zvon, 1994. 80-71113-111-3.
- , **1990.** *Úvod do filozofie*. Praha : SPN, 1990. 80-04-25414-4.
- BAUER, W. 1988.** *Wörterbuch zum Neuen Testament. 6. völlig neu bearbeitete Auflage von Kurt und Barbara Aland*. Berlin : de Gruyter, 1988. 9783110106473.
- BURKHARDT, H. a GRÜNZWEIG, F. 1996.** *Das Grosse Bibellexikon*. Wuppertal : R.Brockhaus, 1996. 3-7655-5424-3.
- BURKHARDT, H. a SWARAT, U. ed. 1998.** *Evangelisches Lexikon für Theologie und Gemeinde. Band 2*. Wuppertal : R.Brockhaus, 1998. 3-417-24674-1.
- DOUGLAS, J. D. 1996.** *Nový biblický slovník*. Praha : Návrat, 1996. 80-85495-65-1.
- FIELD, D. H. a BURKHARDT, H. 1996.** *Homosexualität, In. BURKHARDT, H. a kol. Das grosse Bibellexikon*. Wuppertal : R.Brockhaus, 1996. 3-417-24614-8.
- FILO, J. 2006.** *Vítězci Kristus. Život a smrt' v helenizme a Novej zmluve*. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 2006. 80-7140-265-6.
- HARTL, P. a HARTLOVÁ, H. 2010.** *Velký psychologický slovník*. Praha : Portál, 2010. 978-80-7367-686-5.
- KAŠPARŮ, M. 2002.** *Základy pastorální psychiatrie pro zpovědníky*. Brno : Cesta, 2002. 80-7295-031-2.
- KIŠŠ, I. 2006.** *Sociálna etika*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2006. 80-223-2127-3.
- Komise. 1993.** *The NIV Study Bible. Seventh impression*. London : Hodder & Stoughton, 1993.
- KUBY, G. 2014.** *Globální sexuální revoluce. Ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno : Kartuziánské nakladatelství, 2014. 978-80-87864-13-5.
- , **2014.** *Globální sexuální revoluce. Ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno : Kartuziánské nakladatelství, 2014. 978-80-87864-13-5.
- KUČEROVÁ, S. R. a KUBELKOVÁ, J. ed. 2015.** *Globální rozvojové vzdělávání v přípravě budoucích učitelů*. Praha : Člověk v tísni, 2015. 978-80-87456-74-3.
- LAGARD SMITH, F. 2004.** *Hnutí homosexuálů. Boj za lidská práva*. Praha : Neuveden, 2004. Neuvedeno.
- PÍPAL, B. 1997.** *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. Praha : Kalich, 1997. 80-7017-121-9.

- RADA, Papežská pro spravedlnost a mír. 2008.** *Kompendium sociální nauky církve.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008. 978-80-7195-014-1.
- ROTTER, H. 2003.** *Sexualita a křesťanská morálka.* Praha : Vyšehrad, 2003. 80-7021-669-7.
- SOKOL, J. 2002.** *Filosofická antropologie. Člověk jako osoba.* Praha : Portál, 2002. 80-7178-627-6.
- SOUČEK, J. 1987.** *Řecko-český slovník k Novému zákonu. Druhé doplněné vydání.* Praha : Kalich, 1987. Neuvedeno.
- STOTT, J. 1988.** *Christsein in den Brennpunkten unserer Zeit, Bd. 4 ... im sexuellen Bereich.* Marburg an der Lahn : Verlag der Francke-Buchhandlung, 1988. 3-88224-602-2.
- , *Christsein in den Brennpunkten unserer Zeit, Bd. 4. ... im sexuellen Bereich.*
- THOMPSON, M. 2004.** *Přehled etiky.* Praha : portál, 2004. 80-7178-806-6.
- Tí dvaja budú jedno. Sex a manželstvo z biblickej perspektívy.* **HENŽEL, J.** Banská Bystrica : PF UMB Banská Bystrica.
- VANGEMEREN, W. A. gen. ed. 1997.** *New International Dictionary of Old Testament Theology and Exegesis. Volume 2.* Grand Rapids : Zondervan, 1997. 0-310-20217-5.
- VODÁČKOVÁ, D. a kol. 2007.** *Krizová intervence.* Praha : Portál, 2007. 978-80-7367-342-0.